

Lietuvos 15-mečių pažanga finansiniame raštingume – didžiausia EBPO šalyse

Tarp 20 šalių, kurios tyrė savo penkiolikmečių mokinių finansinį raštingumą, Lietuva užima 8–10 pozicijas. Lietuvos mokiniai yra arti Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) šalių vidurkio, jų finansinio raštingumo rezultatai statistiškai reikšmingai nesiskiria nuo JAV, Portugalijos, Latvijos ir Rusijos.

Nors pasiekti EBPO vidurkį Lietuvos mokiniams pritrūko vos kelių taškų, palyginti su 2015 m. ciklo rezultatais, padaryta didelė pažanga – finansinis raštingumas padidėjo net 50 taškų ir tai yra didžiausia pažanga tarp visų šalių. Iš ES šalių finansinio raštingumo rezultatai už Lietuvos aukštesni yra Estijoje, Suomijoje ir Lenkijoje, žemesni – Ispanijoje, Slovakijoje, Italijoje ir Bulgarijoje.

„Dažnai net nepasvarstome, kiek daug finansinių operacijų mes atliekame kasdien – pirkdami parduotuvėje, galvodami apie naujas idėjas tiesiog vaikstant gatve ar apžvelgiant savo buitį, planuodami draugo gimtadienio šventę ar eilinį vakarą namuose. Kiekvienam iš mūsų, taip pat ir jaunam žmogui, svarbu suprasti ir gebėti laiku priimti finansiškai atsakingus sprendimus. Atliktas tyrimas rodo, kad mūsų šalies jaunimo finansinis raštingumas sparčiai gerėja. Turime ir toliau mokyklose stiprinti vaikų gebėjimus ir žinias, kurios ateityje bus sėkmingas ir naudingas įrankis jų kasdieniams pasirinkimams“, – teigia švietimo, mokslo ir sporto ministras Algirdas Monkevičius.

Lietuvos mokiniai, kurie buvo labiau savarankiškai tvarkydami finansinius reikalus, pademonstravo aukštesnius finansinio raštingumo pasiekimus. Tokios finansinės laisvės, kaip galėjimas pačiam nuspręsti, kur išleisti savo pinigus, atsakomybė už savo piniginius reikalus, galėjimas pačiam išleisti nedideles sumas ir atsiklausti tik dėl didelių išlaidų, buvo būdingos daugiau nei 77 proc. Lietuvos mokinių ir jų finansinio raštingumo rezultatai 21–59 taškais aukštesni nei mokinių, neturinčių tokių laisvių. Mokiniai, kurie visada privalo atsiklausti tėvų (globėjų) leidimo prieš išleisdami bet kokią sumą, surinko 38 taškais mažiau nei mokiniai, neturintys tokių prievolių.

Ne mažiau kaip 85 proc. mokinių per pastaruosius 12 mėnesių tikrino, kiek turi pinigų, ir tikrino, ar jiems teisingai buvo atiduota grąža, kai už pirkinį atsiskaitė grynaisiais, – jų finansinio raštingumo rezultatai buvo aukštesni atitinkamai 72 ir 39 taškais už to nedariusius mokinius. Finansinio raštingumo rezultatai aukštesni ir tų mokinių, kurie svarstydami įsigyti pirkinį iš savo kišenpinigių lygino pirkinio kainas skirtingose parduotuvėse (52 taškais daugiau) ar kainas įprastoje ir internetinėje parduotuvėje (41 taškais daugiau). Tokia elgsena buvo būdinga 7 iš 10 mokinių.

Mokinių socialinis, ekonominis ir kultūrinis (SEK) statusas – svarbus pasiekimų veiksnys. Kuo aukštesnis mokinio SEK statusas, tuo jo pasiekimai aukštesni. Tai pasaulinė tendencija, todėl dėmesys kreipiamas į pasiekimų skirtumų dydį tarp mokinių, gyvenančių palankiausiose ir mažiau palankiose sąlygose. Lietuvoje mokiniai, gyvenantys palankiausiose sąlygose, demonstruoja 78 taškais aukštesnius finansinio raštingumo rezultatus. Palyginti su kitomis šalimis, šis skirtumas yra vidutiniškas ir sutampa su EBPO vidurkiu. Mažiausi skirtumai yra Indonezijoje (50 taškų) ir Estijoje (55 taškai), didžiausi – Peru (118 taškų) ir Bulgarijoje (108 taškai).

Daugiau nei 9 iš 10 Lietuvos mokinių informacijos apie išlaidas, taupymą, investavimą ir kt. piniginius reikalus gauna iš tėvų (globėjų) ir kitų suaugusių giminaičių, 8 iš 10 mokinių – iš interneto. Kad šios informacijos gauna iš mokytojų, nurodė pusė (51 proc.) finansinio raštingumo tyrime dalyvavusių Lietuvos mokinių.

Pagal pasitikėjimą savo gebėjimais atlikti finansinius veiksmus naudojantis skaitmeninėmis ar elektroninėmis priemonėmis (pvz., atsiskaityti debeto kortele, o ne grynaisiais, sekti savo sąskaitos balansą ir kt.) Lietuvos mokiniai kartu su Australijos ir Kanados mokiniais patenka tarp trijų labiausiai pasitikinčių šalių. Teigiamas ryšys tarp pasitikėjimo savo gebėjimais naudotis skaitmeninėmis finansinėmis paslaugomis ir finansinio raštingumo pasiekimų fiksuotas 17 šalių iš 19, iš jų ir Lietuvoje.

Mūsų šalies vaikinai ir merginos pademonstravo maždaug vienodus finansinio raštingumo gebėjimus ir, neatsižvelgus į jų matematikos ir skaitymo pasiekimus, reikšmingų skirtumų tarp jų neliko. Tai didelis teigiamas pokytis palyginti su 2015 m., kai vaikinai tuomet atsiliko nuo merginų 27 taškais. Ši pozityvų poslinkį nulėmė stipriai išaugę vaikinų rezultatai – merginų pasiekimai padidėjo 38 taškais, o štai vaikinų – net 61 tašku.

Tarptautinis finansinio raštingumo tyrimas atliekamas kas trejus metus. Dabartiniai rezultatai gauti apklausiant 2018 metais besimokusius šalies penkiolikmečius. Tyrimą atliko Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, Lietuvoje – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir Nacionalinė švietimo agentūra. Dalį Lietuvos finansinio raštingumo tyrimo finansavo Lietuvos bankas.

Išsamiau: <https://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/tarptautiniai-tyrimai>

Teirautis:

Dr. Rita Dukynaitė, EBPO PISA valdybos narė, telef. (85) 219 1123 arba el. p. Rita.Dukynaite@smm.lt

Dr. Natalija Valavičienė, EBPO PISA tyrimo koordinatorė, telef. (85) 250 2797 arba el. p. Natalija.Valaviciene@nsa.smm.lt